

Stručni članak
UDK: 81'243: 792.9:82

Primljen 1.7.2012.
Prihvaćen 29.10.2012.

DRAMSKE AKTIVNOSTI U NASTAVI STRANOGA JEZIKA

*Mirna Jakšić**

Ovaj se rad bavi dramskim aktivnostima u nastavi stranoga jezika, navodi razloge njihove uporabe, moguće probleme i načine njihova rješavanja. U razredu se dramska aktivnost može pojaviti kao mima, pantomima, simulacija, improvizacija, igranje uloga, dramatizirano čitanje dramskoga teksta, glumljenje dramskoga teksta i slično. Ove aktivnosti nude priliku za uporabu jezika u odgovarajućem kontekstu, a temelje se na pretvaranju jer se učenik mora uživjeti u lik druge osobe u situaciji izvan razreda pa samim time sadrže elemente igre. Zanimljive su, motivirajuće, potiču suradnju i razvoj kreativnosti te pozitivno utječu na rast samopouzdanja učenika i njihovu jezičnu kompetenciju.

Ključne riječi: dramske aktivnosti, mima, pantomima, simulacija, improvizacija, igranje uloga

1. UVOD

Različite osobe preferiraju različite stilove učenja, odnosno različite načine razmišljanja, obrade i razumijevanja informacija (Jensen, 2003).

Jedan od najpoznatijih modela stilova učenja razvili su Fleming i Mills (1992) koji stilove učenja dijele u četiri skupine: vizualni, auditivni, digitalni (čitanje/pisanje) i kinestetički. Dramske aktivnosti u učenju stranoga jezika toliko su raznovrsne da obuhvaćaju barem tri navedena

* profesorica engleskoga jezika i književnosti i njemačkoga jezika i književnosti, nezaposlena, mirna.jaksic@vk.htnet.hr

stila. Učenici mogu vidjeti geste, jezik tijela, izraze lica, čuti ton i visinu glasa, mogu se koristiti osjetilom dodira i kretati se, a nakon aktivnosti učenicima se može zadati zadatak koji uključuje pisanje i čitanje. Sve to dramske aktivnosti čini učinkovitima u nastavi te zanimljivima učenicima i nastavnicima.

2. ŠTO SU DRAMSKE AKTIVNOSTI?

Nastava orijentirana na učenika naglašava društveni nasuprot individualnom aspektu učenja, a dramska aktivnost u nastavi stranoga jezika, koju možemo definirati kao „svaku aktivnost pri kojoj se od učenika traži da prikazuju sebe ili nekoga drugoga u zamišljenoj situaciji“ (Holden, 1982:1) odgovara zahtjevima takve nastave budući da potiče međusobnu komunikaciju učenika. Dramske aktivnosti odgovaraju komunikacijskome pristupu poučavanju stranoga jezika jer učenika vide kao aktivnoga sudionika, a ne pasivnoga primatelja. Da ne bi bilo zabune, treba razlikovati dramu od dramskih aktivnosti u obrazovanju. U razredu se dramska aktivnost može pojaviti kao mima, pantomima, simulacija, improvizacija, igranje uloga, dramatizirano čitanje dramskoga teksta, glumljenje dramskoga teksta i slično. Temelji se na pretvaranju jer se učenik mora uživjeti u lik druge osobe u situaciji izvan razreda, pa samim time sadrži elemente simboličke igre. Drama u razredu nije kazalište jer ono podrazumijeva izvedbu pred publikom i prenošenje ideje publici, odnosno komuniciranje s njom. Učenici mogu izvesti svoje prizore pred ostatkom razreda, ali primaran je rad i proces koji tome prethodi, a ne rezultat. U kazalištu je sve uređeno i smišljeno za dobrobit publike, a u razredu je na prvom mjestu korist koju imaju učenici (Wessels, 2003). Većina udžbenika uključuje ili nastoji uključiti dramske aktivnosti do određene mjere pa tako sadrže dijaloge, zadatke s igranjem uloga, simulacije, igre itd.

3. ZAŠTO SE KORISTITI DRAMSKIM AKTIVNOSTIMA?

Problem s dijalogizima iz udžbenika je taj što su umjetni, pa se učenici ne uživljavaju u situacije koje oni prikazuju. Dramske aktivnosti mogu pomoći u prevladavanju te neprirodnosti jer nude priliku za uporabu jezika u odgovarajućem kontekstu, ma koliko on bio neobičan. Omogućuju učenicima da se koriste svojom osobnošću u stvaranju materijala, a oslanjaju se na „prirodnu sposobnost svake osobe da

imitira, izražava se mimikom i gestom“ (Maley i Duff, 1982:6). Ove aktivnosti izuzetno su motivirajuće jer se oslanjaju na „cjelokupne ljudske resurse razreda“, a svaka tehnika na svoj način dovodi do „drugačijega, nepredvidivoga i jedinstvenoga rezultata svakoga puta kada se primjenjuje“ (Maley i Duff, 1982:13). Ako je uspješna, aktivnost stvara dramsku napetost jer su učenici ti koji određuju njen ishod, a „nemogućnost njegovoga predodređivanja navodi ih da se koncentriraju na uporabu jezika“ (Di Pietro, 1990:2). Dramske se aktivnosti temelje na pamćenju i iskustvima iz stvarnoga života učenika, potiču maštu, a zadovoljstvo potječe od zamišljenoga osobnoga sudjelovanja, a ne od osjećaja uspješnoga izvođenja nečijih uputa. Učenik je pri tome prisiljen razmišljati „logički i intuitivno“, a osim što utjelovljuju njegovo znanje ove aktivnosti „učeniku pružaju i estetski užitek“ (Landy, 1982:5).

Čest problem u nastavi predstavljaju učenici koji ne žele govoriti ili ne znaju što bi rekli, a što se rješava samom dramskom aktivnošću koja ih tjera da nešto kažu. Pri tome je bitna prava atmosfera u razredu, pa tako kada je zabavno „tijela nam se opuštaju i sposobni smo primati i učiti“ (Kral, 1994:155). Učenici su općenito slobodniji glumeći druge osobe, a i oni najsramežljiviji mogu izgovoriti svoj naučeni dio teksta. Nadalje, svaki učenik treba priliku i vrijeme za slobodno vježbanje onoga što zna, bez straha da će pogriješiti. Svima je povremeno potrebna prilika za isprobavanje novih načina kombiniranja riječi i otkrivanja rupa u znanju. Napredni učenici imaju veliku količinu znanja stranoga jezika pohranjenoga u pamćenju i žude za načinom da ga oslobode, a dramske aktivnosti im nude mogućnost uporabe toga akumuliranoga znanja. One su te koje učenicima nude priliku za „ravnotežu između rječitosti i gramatičke točnosti“ (Maley i Duff, 1982:14). Ove aktivnosti mogu pomoći učenicima da se oslobode straha od stranoga jezika koji se javlja „kada se od nas zahtijeva da se koristimo stranim jezikom kojim suvereno ne vladamo“ (Mihaljević Djigunović 2002:12) jer umanjuju ulogu nastavnika, a naglašavaju „sadržajnu komponentu jezične uporabe“ (ibid, 132).

Važno je napomenuti da „na proces učenja utječe ono što učenici misle o sebi“ (Moskowitz, 1978:12) i kako se osjećaju. Drugim riječima, što bolje mišljenje učenici imaju o sebi i drugima, veća je vjerojatnost da će biti uspješni. Dramske aktivnosti utječu na rast samopouzdanja pri uporabi stranoga jezika te potiču rast komunikacijske kompetencije.

Tijekom njihovoga izvođenja duh se zajedništva širi razredom, a u učeniku se stvara osjećaj da je uspješan što mu pomaže da ostvari više svoga potencijala.

4. MOGUĆI PROBLEMI I NJIHOVO IZBJEGAVANJE

Nastavnici često izbjegavaju primjenu ove vrste aktivnosti iz straha da će razred postati odviše bučan, da će učenici potpuno zanemariti rad na aktivnosti, a oni izgubiti kontrolu nad razredom. Može se dogoditi i da učenici govore materinskim umjesto stranim jezikom, da budu zbunjeni i ne znaju što trebaju učiniti, da su neki učenici u skupini dominantni, a neki sramežljivi. To se može izbjeći ako se učenicima prethodno objasni da je cilj ovih aktivnosti razvijanje govorne kompetencije što se može postići samo vježbom. Mnogi problemi će se izbjeći ako se određeni vokabular i jezične strukture prethodno uvježbaju kako bi se slabiji učenici osjetili dovoljno spremnima za sudjelovanje. Upute učenicima trebaju biti jasne i nedvosmislene, a dobro je i da sam nastavnik prethodno demonstrira aktivnost ako je to moguće ili da to učine jedan ili dva bolja učenika. Učenicima treba dati dovoljno vremena za razmišljanje, razradu ideja, pripremu i probu. Nakon izvođenja aktivnosti treba raspraviti koliko su bili uspješni pri čemu se ne treba usredotočiti samo na isticanje pogrešaka nego ih i pohvaliti.

5. VRSTE DRAMSKIH AKTIVNOSTI

Slijedi kratki pregled dramskih aktivnosti koje se najčešće primjenjuju u procesu učenja stranoga jezika i nekoliko primjera njihove uporabe.

5.1. Mima i pantomima

Pod mimom (grč. *mimos*, oponašanje) podrazumijeva se umjetnost tjelesnoga pokreta, dok je pantomima (grč. *pantomimes*, koji sve oponaša) oponašanje neke verbalne priče koja se pripovijeda gestama u svrhu objašnjavanja. Mima teži tjelesnom izražavanju oslobođenome svakoga figurativnoga sadržaja, a pantomima nastoji biti usmjerena na oponašanje tipova i društvenih situacija, a obje naglašavaju paralingvističke osobine komunikacije. Ukratko, radi se o „neverbalnom izražavanju ideje ili priče pomoću geste, tjelesnog pokreta ili izraza“ (Doughill, 1987:13). Naglasak je kod ovih aktivnosti na vizualnom elementu, a poznato je da vizualne asocijacije pomažu pamćenju te da je

prisjećanje jezičnih elemenata bolje ako postoji slika koja na njih asocira. Ove aktivnosti pomažu učeniku u razumijevanju sveukupne situacije tako što ga „prisiljavaju da privremeno zaboravi na jezik i usredotoči se samo na pokrete“ (Bois-Simon, 1978:79).

Primjer korištenja mime u razredu je aktivnost za koju je potrebna kutija iz koje nastavnik glumi da nešto vadi, a učenici moraju pogoditi što je to. Nakon toga učenik je taj koji glumi da vadi predmet koji mu je nastavnik zadao, a razred pogađa o čemu se radi. Iako sama aktivnost ne zahtijeva uporabu jezika, ona je potiče jer učenici pri pogađanju moraju objasniti svoje odgovore. Drugi bi primjer bio učenje gesta koje odgovaraju riječima iz neke priče nakon čega učenici gestikuliraju dok je nastavnik čita. Pantomima se u razredu može koristiti tako da se učenicima zada situacija koju moraju odglumiti, npr. provalnika na djelu, svađu na parkiralištu i sl., a ostali moraju pogoditi i objasniti što su vidjeli. Mima je pogodna za učenje konkretnih imenica, a pantomima za glagole koji označavaju radnje.

5.2. Simulacija

Simulaciju možemo definirati kao „stvarno djelovanje u simuliranome i strukturiranome okruženju“ ili „epizodno igranje uloga“ (Jones, 1992:113). Aktivnost je to tijekom koje učenici, glumeći, raspravljaju o nekome problemu u definiranome okruženju. Radi se dakle o dijalozima, o društvenim i jezičnim obrascima poput pozdravljanja, upoznavanja, rastanaka, pritužbi i sl. koji učenike uče kako reagirati u određenoj društvenoj situaciji, npr. kako odbiti poziv na sastanak, kako kupiti željeznički kartu i općenito, kako obaviti neki zadatak koji uključuje komunikaciju s drugima. Temelj aktivnosti može biti svaki razgovor u kojemu se traži i daje nekakvo dopuštenje, a složenije simulacije uključuju problem o kojemu učenici razgovaraju kako bi ga riješili. U tom slučaju učenici mogu dobiti kartice s podacima o tome tko su, u kakvoj se situaciji nalaze i što trebaju ili žele postići na sastanku s drugim sudionicima simulacije. Ova aktivnost učenicima pruža priliku za vježbanje uloga i improviziranje u određenim situacijama uz pretpostavku da će im to vježbanje omogućiti da se bolje snađu u sličnim ulogama u stvarnome životu. Navodeći prednosti korištenja simulacija u nastavi stranoga jezika Jones (1992) ističe njihovu motivacijsku funkciju, činjenicu da potiču učeničku kreativnost i nude priliku za smisleno

vježbanje naučenoga jezika i unose osjećaj stvarnosti u razredu. Simulacije se od igranja uloga razlikuju u tome što se „u slučaju simulacije učenik ne pretvara da je netko drugi, već glumi sebe u zamišljenoj situaciji“ (Holden, 1982:10) oslanjajući se pri tome na vlastito iskustvo i znanje.

5.3. Igranje uloga

Igranje uloga sastoji se od „dodjeljivanja uloga i cilja koji mora ispuniti jedan ili više članova skupine“ (Brown 2001:183). Te uloge mogu se u velikoj mjeri razlikovati od osobnoga iskustva učenika pa zahtijevaju kreativnost i maštu, a introvertiranim učenicima nude masku koja im može pomoći da se oslobode srama i slobodnije sudjeluju u razgovoru. Za ovu aktivnost potreban je okvir, nekakav scenarij i uloge koje će učenici odglumiti, a pomoću kojega aktivnost možemo više ili manje nadzirati. Nastavnik definira aktivnost, ali u njoj ne sudjeluje, nego se, prema Jonesu (1992), pretvara u kontrolora. Razlikujemo igranje uloga otvorenoga tipa koje uključuje element nepredvidivosti jer postoji samo okvir za započinjanje aktivnosti, no ne i upute kako će se ona dalje razvijati, što učenicima omogućuje da improviziraju. Kod igranja uloga zatvorenoga tipa učenici imaju popis zadataka koje pri interakciji moraju obaviti, rješenje situacije, a ponekad i razrađene uloge. Scenariji za igranje uloga, za razliku od onih koje koristimo kod simulacija, sadrže niz događaja bez navođenja vokabulara koji treba upotrijebiti. Ova aktivnost može se koristiti s učenicima različite jezične kompetencije od početnika do naprednih, a situacija i varijacija je bezbroj. To mogu biti situacije koje nastavnici i učenici doživljavaju svakoga dana, situacije iz knjiga, filmova, novinskih članaka. Nakon odabira konteksta treba odlučiti kako bi se situacija mogla razvijati pri čemu treba uzeti u obzir razinu jezične sposobnosti učenika, no bit je u tome da učenici u spontanoj interakciji trebaju ispuniti nekakav zadatak oslanjajući se na svoje jezične resurse.

5.4. Improvizacija

Improvizaciju možemo definirati kao „spontani odgovor na razvoj neočekivane situacije“ (Doughill, 1987:19). Za razliku od igranja uloga tijekom ove aktivnosti učenike se potiče da sami izgrade likove koje glume, vremena za pripremu i učenje korisnih fraza nema, a potrebno je

reagirati odmah i stoga spontanije nego što je to slučaj kod igranja uloga. Ova aktivnost učenicima pomaže da postanu kreativniji s jezikom i koriste se maštom čime stječu samopouzdanje u izlaženju na kraj s neočekivanim situacijama iz života. Nadalje, improvizacija mobilizira postojeće učenikovo znanje jezika i testira njegove komunikacijske strategije (Wessels, 2003). Upute učenicima obično sadrže podatke gdje se nalaze i što tamo rade te što se od njih očekuje u odnosu na druge sudionike, što znači da imaju potpunu slobodu u razvoju svoje uloge. Nakon utvrđivanja konteksta učenici se spontano, bez prethodnoga planiranja, upuštaju u aktivnost. Primjer improvizacije su uloge kupaca i prodavača na tržnici, roditelja na roditeljskom sastanku koji se žale na nekog nastavnika ili štrajkači u pregovorima za veću plaću.

5.5. Dramatizirano čitanje dramskoga teksta

Navedena dramska aktivnost primjenjuje se na kraćim i obično pojednostavljenim dijelovima dramskoga teksta ili skeča koji je samostalna smisljena cjelina, a pomaže učenicima da se usredotoče na izgovor, intonaciju, tipične osobine i geste likova. Prema Wessels (2003), tekst koji se čita na ovaj način ne bi smio biti duži od stranice formata A4.

5.6. Glumljenje dramskoga teksta

Ova se aktivnost temelji na glumljenju kratkih prizora iz dramskih tekstova ili skečeva koji mogu biti izvorni ili ih mogu napisati sami učenici. Osobito su pogodni za poticanje rasta samopouzdanja onih učenika koji slabije komuniciraju na stranome jeziku i onih sramežljivih koji rijetko kada sudjeluju u drugim aktivnostima, a poznato je da što učenici više samopouzdanja imaju, to će bolje učiti.

6. ZAKLJUČAK

Dramske aktivnosti u nastavi stranoga jezika razbijaju monotoniju u razredu i premošćuju jaz između suhoparnih, izvještačenih dijaloga u udžbeniku i prirodne uporabe jezika u raznim situacijama u životu. Te aktivnosti su zanimljive, potiču suradnju među učenicima, kreativnost i motivaciju. Oslanjaju se na prirodnu sposobnost ljudi da oponašaju te na maštu. Smještaju jezik u kontekst, a učenicima omogućavaju stjecanje iskustva ophođenja u situacijama iz života te im tako pomažu da steknu

više samopouzdanja pri uporabi stranoga jezika i povećaju razinu svoje jezične kompetencije.

LITERATURA

- Bois-Simon, L. (1978): *Use of Dramatic Techniques in the Teaching of English as a Foreign Language*. Saint-Étienne, Centre Interdisciplinaire d'Études et de Recherche sur l'Expression Contemporaine.
- Brown, H. D. (2001): *Teaching by Principles: An Interactive Approach to Language Pedagogy*. 2nd ed. Longman: Longman Ltd.
- Di Pietro, R. J. (1990): *Strategic Interacion: Learning Languages through Scenarios*. Cambridge, Cambridge University Press.
- Doughill, J. (1987): *Drama Activities for Language Learners*. Essential Language Teaching Series. London, Macmillan Education Ltd.
- Fleming, N. D., Mills, C. (1992): *Not Another Inventory, Rather a Catalyst for Reflection*, To Improve the Academy 11, 137-155.
- Holden, S. (1982): *Drama in Language Teaching*. London, Longman.
- Jensen, E. (2003): *Super-nastava: nastavne strategije za kvalitetnu školu i uspješno učenje*. Zagreb, Educa.
- Jones, K. (1992): *Simulations in Language Teaching*. Cambridge, Cambridge University Press.
- Kral, T. (1994): *Plays for Reading*. Washington, United States Information Agency.
- Landy, R. J. (1982): *Handbook od Educational Drama and Theatre*. London, Greenwood Press.
- Maley, A., Duff, A. (1982): *Drama Techniques in Language Learning*. Cambridge, Cambridge University Press.
- Mihaljević Djigunović, J. (2002): *Strah od stranoga jezika*. Zagreb, Ljevak.
- Moskowitz, G. (1978): *Caring and Sharing in the Foreign Language Class. A Sourcebook on Humanistic Techniques*. Rowley, Newbury House Publishers.
- Wessels, C. (2003): *Drama*. Oxford i New York, Oxford University Press.

DRAMA ACTIVITIES IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING

This paper deals with drama activities in foreign language teaching. It states the reasons for their use in class, potential problems associated with it and the ways of solving them. In class, drama activities range from mime, pantomime, simulation, improvisation, role-play to dramatized play reading, acting play scripts, etc. They all offer the opportunity to students to use the foreign language in context and are based on pretending because the student has to identify with another person in a situation outside class, so that the activities include an element of game. Drama activities are interesting and motivating. They encourage cooperation and the development of creativity thereby positively affecting students' confidence and language competence.

Key words: drama activities, mime, pantomime, simulation, improvisation, role-play

